

Asia: VN/27452/2020-OM-548

Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, joka hoitaa julkisia hallintotehtäviä ja muita riistahallintolaissa määrättyjä tehtäviä. Julkisista hallintotehtävistä valtaosa on lupahallintoa. Lisäksi tehtäviimme kuuluu muun muassa riistatalouden monipuolinen edistäminen sekä riistanhoitoyhdistysten ja metsästäjien toiminnan tukeminen.

Asiakirjat, joita riistakeskuksessa käsitellään, liittyvät usein turvallisuuspolitiikkaan sekä huoltovarmuuteen. Riistaeläimet, joista tietoa keräämme, tuo arvokkaan lisän elintarvikehuoltovarmuuteen. Asiakkaidemme hallussa on puolestaan merkittävä määrä aseita, ja asiakirjoissamme viitteitä aseiden sijainnista. Nykyisenkaltaisessa tilanteessa tällaisiin asiakirjoihin ja niiden julkisuuteen tulisi suhtautua asian vaatimalla vakavuudella, ja niihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Kehittämistarpeet

24 §:n 1 momentin 14 kohta

Lainkohta on näkemyksemme mukaan vaikeasti sovellettava. Eläinlajin suojelun vaarantuminen on edellytyksenä äärimmäisen harvoin kysymykseen tuleva. Hallussamme on suuri määrä tietoa uhanalaisista eläinlajeista, joiden salassa pito olisi perusteltua näkemyksemme mukaan myös ilman edellytystä koko eläinlajin suojelun vaarantumisesta.

24 §:n 1 momentin 16 kohta

Tekemisemme keskiössä on Oma riista -palvelu. Suomen riitakeskus ylläpitää Oma riista -palvelua, joka käsittää suuren määrän sekä lakisääteistä että käyttäjien vapaaehtoisesti palveluun keräämää riistatietoa. Palvelussa on tietoa palvelun käyttäjistä, riistaeläimistä ja rauhoittamattomista eläimistä sekä metsästyslain nojalla myönnettyistä luvista. Palvelu toimii myös muun muassa metsästäjien saalis- ja havaintopäiväkirjana.

Oma riista -palvelussa seurat ja seurueet voivat luoda erilaisia alueita sekä tallettaa erilaisia paikkapisteitä (esim. passi- ja ruokintapaikat). Nämä ovat esimerkkejä Oma riista -palvelun toiminnallisuuksista, jotka on tarkoitettu lähtökohtaisesti seuran ja seurueen sisäiseen käyttöön. Näiden toimintojen avulla kerätyt tiedot on luonteensa vuoksi selkeästi rajattava julkisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle taikka vähintäänkin poikkeuksetta salassa pidettäväksi, vaikka tietojen voitaisiinkin katsoa olevan viranomaisen hallussa.

Riistatiedon määrä ja sen joustava käyttö on muodostunut tavaramerkiksemme. Erityisen tärkeää on turvata tiedon saatavuus myös jatkossa. Käyttäjät ovat kuitenkin hyvin tarkkoja luovuttamiensa tietojen käytöstä, ja tuntevat niitä kohtaan omistajuutta. Tietoja kerätään tutkimusta ja tilastointia varten, tietojen käyttötarkoitus tulisi sitoa niihin, ja oikeuttaa tietojen luovuttaminen edellä mainittuihin käyttötarkoituksiin. Tietoja tuota käyttötarkoitusta varten tarvitsee käytännössä vain muutamat viranomaiset, Suomen riitakeskus ei itse tee tutkimusta. Muutoin vapaaehtoisesti annetun riistatiedon salassapito on perusteltua myös jatkossa.

24 §:n 1 momentin 20 kohta ja 23 kohta

Hirvieläinten pyyntilupahakemuksia käsitellessään Suomen riitakeskuksen haltuun saatetaan merkittävä määrä metsästysvuokrasopimuksia. Kyse on yksityisoikeudellisista sopimuksista, joita käsitellään pyyntilupaharkintaa varten eikä hakijalla ole mahdollisuutta kieltäytyä sopimusta toimittamasta, jos sitä häneltä pyydetään ja hän haluaa alueen perusteella lupatuottoa itselleen kerryttää. Toisinaan sopimukseen kohdistuu tietopyyntöjä, joiden päämäärä ei ole julkisuuslain tarkoituksen mukainen, vaan tarkoituksena on saada tietoa sopimuksista, niiden osapuolista ja sisällöstä.

Metsästysvuokrasopimukset eivät lähtökohtaisesti sisällä salassa pidettävää tietoa. Osapuolet ovat kuitenkin tehneet kahdenvälisen sopimuksen, usein vastikkeettoman, ja toisinaan hakijan toiveissa on, ettei sopimuksen sisältöä saatettaisi ulkopuolisen tietoon. Yksityisoikeudellisiin oikeustoimiin liittyvät asiakirjat voitaisiin säätää julkisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle, vaikkakin ne olisi toimitettu lupaharkintaa varten viranomaisen haltuun, tai edes asianomaisen pyynnöstä ja/tai perustellusta syyistä salassa pidettäväksi.

24 §:n 1 momentin 31 ja 32 kohta

Ajatus henkilötietojen minimoimisesta tulisi saattaa myös julkisuuslakiin. Lain tarkoitus huomioon ottaen ei useinkaan ole välttämätöntä saattaa asiakirjan sisältämiä henkilötietoja asiakirjaa pyytäneelle. Henkilötietoja pitäisi pystyä minimoimaan asiakirjoista, vaikka kyse ei olisikaan GDPR:n soveltamisalaan kuuluvista henkilötiedoista, jolloin luovutettaisiin ainoastaan lain tarkoitus huomioon ottaen välttämättömäksi katsottavia henkilötietoja.

Petokeskustelu on radikalisoitunut viime vuosina, erityisesti sosiaalisessa mediassa. Meidän hallussamme olevat asiakirjat voivat sisältää tietoja esimerkiksi riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen kärsijöistä, ja vahinkojen perusteella karkotus- tai tappolupia hakeneista henkilöistä. Erilaisia lupia hakevat henkilöt ja vahingonkärsijät ovat kohdanneet epäasiallista käytöstä, ja joskus uhka voi olla myös konkreettinen. Tieto vahingonkärsijästä tai luvanhakijasta ei useinkaan ole relevantti lain tarkoituksen toteutumisen kannalta.

Metsästäminen voi tulevaisuudessa jakaa mielipiteitä vielä nykyistä vahvemmin. Asiakkaiden lisäksi meidän on kyettävä varmistamaan myös riistakeskuksessa asioita käsittelevien henkilöiden asiallinen kohtelu ja turvallisuus.

Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisu 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvaile ja perustele muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.

-

Oletteko tunnistaneet tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisu 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

-

Harju Saana
Suomen Riistakeskus